

บทที่ 3

หลักเกณฑ์ทั่วไปของระบบทะเบียนเรือตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481

3.1 ประวัติความเป็นมาของพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่าการให้สัญชาติแก่เรือมีความสำคัญประการใด ประเทศไทยในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล (รัชกาลที่ 8) จึงได้มีการตรากฎหมายที่ใช้ในการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆ เกี่ยวกับระบบทะเบียนเรือ หลักเกณฑ์การจดทะเบียนเรือ และการให้สัญชาติแก่เรือที่ได้ทำการจดทะเบียนในประเทศไทย คือ พระราชบัญญัติเรือสยาม พุทธศักราช 2481¹ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ตราขึ้นเพื่อต้องการที่จะยกเลิกกฎหมายสองฉบับที่มีผลบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้ว คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตสำหรับเรือจับสัตว์น้ำสยาม พุทธศักราช 2477 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการจดทะเบียนและออกใบอนุญาตสำหรับเรือจับสัตว์น้ำสยาม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2479 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีขึ้นเพื่อที่จะวางระเบียบเกี่ยวกับการจดทะเบียน การควบคุมและเงื่อนไขในการจดทะเบียนและดูแลเรือไทย และการออกใบอนุญาตสำหรับเรือจับสัตว์น้ำสยามทั้งนี้ก็เพื่อควบคุมการจับสัตว์น้ำเนื่องจากต้องการสงวนไว้ให้เฉพาะคนไทยเท่านั้น โดยกำหนดให้เรือจับสัตว์น้ำทุกลำต้องจดทะเบียนและรับใบอนุญาต โดยเรือที่ได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้แล้วจะได้รับการยกเว้นไม่ต้องจดทะเบียนและรับใบอนุญาตตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำสยาม พ.ศ.2456 อีก² นอกจากนี้ บางส่วนของ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ก็ยังมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งด้วย

---

¹ พระราชบัญญัติเรือสยาม พุทธศักราช 2481, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 56 หน้า 230, วันที่ 10 เมษายน 2482.

² กาญจนา คงวันดี, “การจดทะเบียนเรือสากล: ศึกษาความเป็นไปได้และแนวทางของกฎหมายไทย,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.101.

พระราชบัญญัติเรือสยาม พุทธศักราช 2481 นี้ตราขึ้นเนื่องมาจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติให้กระทรวงเศรษฐกิจ³ ตั้งกรรมการขึ้นเพื่อพิจารณาแก้ไขพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 ต่อมาคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงเศรษฐกิจได้เสนอรายงานความเห็น ว่า พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 ยังมีข้อบกพร่องอยู่มากและมีบางตอนที่พ้นสมัยแล้ว ประกอบกับมีการแก้ไขเพิ่มเติมอีกหลายครั้งเป็นเหตุให้เกิดมีความยุ่งเหยิง สลับซับซ้อน ไม่สะดวกแก่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติตาม จึงเห็นควรให้มีการแก้ไขและรวบรวมกฎหมายเรือทั้งสิ้นตราขึ้นเป็นประมวลกฎหมายเรือ ซึ่งเป็นความเห็นที่สอดคล้องกับกรรมการที่กรมเจ้าท่าได้ตั้งขึ้นเพื่อพิจารณาแก้ไขกฎหมายฉบับนี้ด้วย นอกจากนี้ คณะกรรมการชุดดังกล่าวยังได้ทำการเสนอความเห็นเพิ่มเติมว่า หากจะรอให้มีการรวบรวมออกมาเป็นประมวลกฎหมายเสียทีเดียวจะต้องเสียเวลาและทำให้ล่าช้ามาก ในขณะที่บางภาคแห่งกฎหมายนั้นมีความจำเป็นต้องรีบนำออกใช้ จึงควรดำเนินการพิจารณาออกพระราชบัญญัติเป็นภาคๆ ไปก่อน เมื่อออกหมดครบทุกภาคแล้วจึงค่อยจัดการรวบรวมเป็นประมวลกฎหมายต่อไป ในการนี้คณะกรรมการจึงได้เสนอร่างกฎหมายในภาคที่ 1 ทำด้วยสัญชาติของเรือมาก่อน โดยให้เหตุผลว่าเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีกฎหมายใดกำหนดในเรื่องนี้ไว้เลยจึงจำเป็นต้องรีบออกใช้ และได้เสนอร่างแยกออกมาเป็นอีกพระราชบัญญัติหนึ่งต่างหากชื่อว่า “ร่างพระราชบัญญัติสัญชาติเรือ” ต่อกระทรวงเศรษฐกิจ ซึ่งต่อมากกระทรวงเศรษฐกิจก็ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อคณะรัฐมนตรี⁴ โดยมีหลักการสำคัญ คือต้องการที่จะสงวนการเดินเรือภายในน่านน้ำสยามไว้ให้แก่บุคคลหรือนิติบุคคลที่มีสัญชาติไทย หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นนโยบายของประเทศในขณะนั้นที่ไม่ต้องการเรือต่างชาติเข้ามาแย่งทำการค้าภายในน่านน้ำกับคนไทย

---

³ ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2435 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เดิมรวม อยู่กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรียกว่า "กระทรวงเกษตรพาณิชย์การ" ภายหลังจึงแบ่งออกเป็น กระทรวงเกษตราธิการ และ กระทรวงเศรษฐกิจ โดยมีการเปลี่ยนแปลงชื่อกระทรวงเรือมาอีกหลายครั้ง กระทั่งมีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 216/29 กันยายน 2515 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2518 และให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2515 เป็นต้นไป ให้ใช้ชื่อ "กระทรวงพาณิชย์" จนถึงปัจจุบัน

⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, เรื่อง ส่งร่างพระราชบัญญัติสัญชาติเรือให้ตรวจพิจารณา (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2481), (เรื่องที่เสร็จ 206/2481)

เนื้อหาส่วนใหญ่ของร่างพระราชบัญญัติสัญชาติเรือได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ คือ กฎหมายว่าด้วยการเดินเรือพาณิชย์ (Merchant Shipping Act) โดยมีการนำหลักเกณฑ์ต่างๆ มาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ และกฎหมายของประเทศไทยเอง⁵ ต่อมาจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อจากร่างพระราชบัญญัติสัญชาติเรือ มาเป็นร่างพระราชบัญญัติเรือสยาม และได้มีการประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติเรือสยาม พุทธศักราช 2481 ในเวลาต่อมา ภายหลังจากที่ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนชื่อประเทศจากประเทศสยามมาเป็นประเทศไทยนั้นจึงได้มีการเปลี่ยนชื่อของพระราชบัญญัติเรือสยาม พุทธศักราช 2481 มาเป็นพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ทั้งนี้ ตามมาตรา 3⁶ แห่งรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช 2482⁷

ภายหลังจากที่พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ได้มีการประกาศบังคับใช้แล้ว ก็ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม เรื่อยมาเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 162⁸ เนื่องจากในเวลานั้นเรือที่ใช้สำหรับประกอบกิจการในน่านน้ำไทยมีจำนวนที่ไม่เพียงพอจึงได้เพิ่มเติมมาตรา 47 ทวิ ขึ้น โดยกำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจที่จะอนุญาตให้ผู้ที่ไม่ต้องด้วยลักษณะที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือไทยได้ตามมาตรา 7 ให้มีสิทธิทำการค้าในน่านน้ำไทยตามมาตรา 47 ได้หากเห็นว่าน่านน้ำไทยส่วนใดยังมีเรือที่ใช้ทำการไม่เพียงพอแก่ความต้องการ แต่ทั้งนี้มีการกำหนดระยะเวลาไม่เกินคราวละหนึ่งปี นอกจากนี้ยังได้มีการแก้ไขในส่วนของการกำหนดโทษเพื่อให้มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม

2. พระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2517⁹ เนื่องจากอัตราค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนเรือ การโอนกรรมสิทธิ์ และค่าธรรมเนียมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีการกำหนดใช้มาเป็นเวลากว่า 34 ปีแล้ว จึงทำให้มีอัตราที่ต่ำมากหากเทียบกับสภาพการณ์ในขณะนั้นจึงได้กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมต่างๆ ขึ้นใหม่ เพื่อให้เหมาะสม

⁵ กาญจนา คงวันดี, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 2*, น.107-108.

⁶ มาตรา 3 นามประเทศนี้ให้เรียกว่า ประเทศไทย และบทแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นใด ซึ่งใช้คำว่า สยาม ให้ใช้คำว่า ไทย แทน

⁷ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 56/-/หน้า 980, วันที่ 6 ตุลาคม 2482

⁸ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 89 ตอนที่ 89 ฉบับพิเศษ หน้า 25, วันที่ 6 มิถุนายน 2515

⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 91 ตอนที่ 77 ฉบับพิเศษ หน้า 1, วันที่ 1 พฤษภาคม 2517

3. พระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2521¹⁰ เนื่องจากบทบัญญัติในส่วนที่กำหนดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามมาตรา 7 มีความล้าสมัยจึงได้มีการแก้ไขถ้อยคำให้มีความรัดกุมมากขึ้นและเพิ่มเติมหลักเกณฑ์บางประการของผู้ที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยในกรณีที่บริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด แก้ไขมาตรา 24, 25 โดยนอกจากพนักงานกงสุลไทยแล้วก็ให้พนักงานตรวจเรือกรมเจ้าท่ามีอำนาจในการออกใบทะเบียนชั่วคราวได้ด้วย ในส่วนของมาตรา 49 เพิ่มเอกสารหลักฐานใบสำคัญรับรองการตรวจเรือต่างๆ ที่เรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้วจะต้องเก็บเอกสารดังกล่าวไว้เป็นเอกสารประจำเรือ นอกจากนี้ยังได้แก้ไขตำแหน่งรัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติโอนอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงหรือกรมซึ่งได้มีการปรับปรุงใหม่ พุทธศักราช 2484 และกำหนดเพิ่มเติมอัตราค่าธรรมเนียมในการเปลี่ยนแปลงตัวเรือหรือส่วนอื่นของเรือภายหลังที่ได้ทำการจดทะเบียนแล้ว เพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน

4. พระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528¹¹ เนื่องจากบทบัญญัติในส่วนของบุคคลที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยนั้นมีเนื้อหาที่ค่อนข้างจำกัด กล่าวคือ ในส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้ยังกำหนดให้เฉพาะผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น จึงทำให้ต่างประเทศไม่สนใจที่จะมาลงทุนด้านธุรกิจพาณิชย์นาวีในประเทศไทย จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในส่วนนี้ขึ้นใหม่ให้ผู้ถือหุ้นที่เป็นนิติบุคคลก็มีสิทธิ์เป็นเจ้าของเรือไทยได้ โดยการกำหนดเงื่อนไขในกรณีที่บริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดจะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้นั้นทุนของบริษัทจะเป็นของบุคคลธรรมดาหรือเป็นของนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยก็ได้ และยังสามารถแบ่งลักษณะการถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยไว้เป็นสองกรณีด้วยกันคือ กรณีเรือไทยที่ทำการค้าในน่านน้ำไทยตามมาตรา 7 ข้างต้น และกรณีเรือไทยที่ประกอบกิจการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศโดยเฉพาะ โดยเพิ่มเติมมาตรา 7 ทวิ กำหนดให้ผู้จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยในกิจการดังกล่าวจะต้องเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย ซึ่งกำหนดทุนของบุคคลธรรมดาหรือของนิติบุคคลไว้เพียงร้อยละห้าสิบเอ็ด

นอกจากนี้ ยังได้แก้ไขบทบัญญัติในส่วนของคนประจำเรือตามมาตรา 50 โดยกำหนดแยกเป็นสองกรณีคือ กรณีทำการค้าในน่านน้ำไทยคนประจำเรือทุกคนจะต้องเป็นบุคคลที่มี

¹⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 95 ตอนที่ 156 ฉบับพิเศษ หน้า 27, วันที่ 31 ธันวาคม 2521

¹¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 102 ตอนที่ 154 ฉบับพิเศษ หน้า 8, วันที่ 24 ตุลาคม 2528

สัญชาติไทย และในกรณีประกอบกิจการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศโดยเฉพาะจะต้องมีคนประจำเรือในสัดส่วนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงได้มีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 7¹² กำหนดให้คนประจำเรือในกรณีดังกล่าวต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทยในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้า แต่เนื่องจากในขณะนั้นประเทศไทยยังขาดแคลนบุคลากรทางด้านพาณิชย์นาวีเป็นจำนวนมากจึงทำให้ผู้ประกอบการไม่สามารถจัดหาคนประจำเรือที่มีสัญชาติไทยได้ครบตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ อันเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ประกอบการนำเรือที่ใช้ในการขนส่งไปจอดทะเบียนเรือที่ประเทศอื่น ต่อมาจึงได้มีการออกกฎกระทรวงฉบับที่ 8¹³ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการปรับลดสัดส่วนของคนประจำเรือในกรณีดังกล่าวลงเหลือเพียงเป็นบุคคลสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ

ข้อสังเกตในการแก้ไข เพิ่มเติมพระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2528 นี้จะเห็นได้ว่าเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติเรือไทย พ.ศ. 2481 ออกไปจากเดิมที่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีขึ้นโดยมีเจตนารมณ์ที่ต้องการจะสงวนการเดินเรือเพื่อทำการค้าในน่านน้ำไทยไว้ให้แก่นักไทย แต่เนื่องจากในขณะนั้นมีนโยบายต้องการให้ต่างประเทศหันมาสนใจที่จะลงทุนด้านธุรกิจพาณิชย์นาวีในประเทศไทย เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพให้กับกองเรือพาณิชย์ของไทยให้สามารถทำการแข่งขันกับประเทศต่างๆ ได้ จึงได้มีการแก้ไข เพิ่มเติมมาตรา 7 ทวิ และมาตรา 50 ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

5. พระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2534¹⁴ จากการที่กฎหมายได้กำหนดสัดส่วนของผู้ถือหุ้นของนิติบุคคลในการถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แต่หากมีการฝ่าฝืน กล่าวคือมีการถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยแทนคนต่างด้าว กฎหมายมิได้มีการบัญญัติถึงผลหรือบทลงโทษไว้แต่อย่างใด เพราะการปล่อยให้มีการถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยแทนคนต่างด้าวได้จะทำให้คนต่างด้าวเป็นผู้ที่ได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ไป จึงมีการบัญญัติมาตรา 7 ตริ และ 7 จัตวา เพิ่มเติมขึ้น และหากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติดังกล่าวก็ได้กำหนดบทลงโทษทั้งทางแพ่ง (มาตรา 56, 57 ทวิ) และทางอาญา (มาตรา 62 ทวิ, 62 ตริ, 63 ทวิ, 63 ตริ)

¹² ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 121 ฉบับพิเศษ หน้า 1, วันที่ 9 กรกฎาคม 2534

¹³ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 61 ก หน้า 2, วันที่ 24 ตุลาคม 2540

¹⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 211 ฉบับพิเศษ หน้า 1, วันที่ 4 ธันวาคม 2534

6. พระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2540¹⁵ เนื่องจากบทบัญญัติในส่วนของคุณสมบัติของผู้ที่จะถือกรรมสิทธิ์ในเรือที่จดทะเบียนเป็นเรือไทยทั้งที่ทำการค้าในน่านน้ำไทยและประกอบกิจการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในขณะนั้น จึงได้มีการแก้ไขบทบัญญัติในมาตรา 7 และมาตรา 7 ทวิ เสียใหม่เพื่อให้มีความกระชับและชัดเจนมากขึ้น อันจะเป็นการเพิ่มโอกาสในการลงทุนในกิจการของเรือพาณิชย์ของไทยให้มากยิ่งขึ้น

7. พระราชบัญญัติเรือไทย (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2550¹⁶ เป็นส่วนที่ได้รับการแก้ไขครั้งล่าสุดเนื่องจากในปัจจุบันได้มีการตื่นตัวในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมกันมากขึ้น โดยเฉพาะมีเรือเดินทะเลที่มักจะกระทำการละเมิดโดยการปล่อยทิ้งสารพิษหรือสิ่งที่เป็นอันตรายลงทะเล ซึ่งในทางระหว่างประเทศได้มีอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันมลพิษจากเรือ ค.ศ. 1973 (international Convention on the Prevention of Pollution from Ship 1973 หรือ MARPOL) และพิธีสาร ค.ศ. 1978 (Protocol of 1978) เพื่อให้ความร่วมมือกันในการป้องกันมลพิษจากเรือ ซึ่งประเทศไทยก็มีนโยบายที่จะเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับนี้และรัฐสภาก็ได้ให้ความเห็นชอบแล้ว เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2542 จึงได้มีการกำหนดห้ามมิให้มีการปล่อยทิ้งสารที่เป็นอันตรายลงสู่ทะเลและกำหนดบทลงโทษเพิ่มเติมเพื่อให้ครอบคลุมกับการกระทำต่างๆ

พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ได้มีการจัดแบ่งหมวดหมู่และเนื้อหาออกเป็น 9 หมวดย่อย ใน 70 มาตรา ด้วยกัน ดังนี้

หมวดที่ 1 การจดทะเบียนเรือไทย (มาตรา 6 – 15) ในส่วนนี้กฎหมายได้วางหลักในเรื่องของคุณสมบัติของบุคคลผู้ที่มีสิทธิที่จะขอจดทะเบียนและถือกรรมสิทธิ์เรือที่ได้จดทะเบียนเป็นเรือไทย ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล คุณลักษณะของเรือที่สามารถจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้ รวมถึงข้อยกเว้นเรือที่ได้รับสัญชาติไทยโดยไม่ต้องจดทะเบียน ขั้นตอนต่างๆ ในการขอจดทะเบียนเรือ และเมื่อทำขึ้นทะเบียนของเรือ

หมวดที่ 2 ใบทะเบียนเรือไทย (มาตรา 16 – 26) ในส่วนนี้กฎหมายได้วางหลักในเรื่องเกี่ยวกับใบทะเบียนเรือ การเก็บรักษาและการคืนใบทะเบียนเรือ หลักเกณฑ์ต่างๆ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลง แก้ไขรายละเอียดในใบทะเบียนเรือ เช่น กรณีมีการเปลี่ยนตัวผู้ควบคุมเรือหรือ

¹⁵ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 53 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1, วันที่ 7 ตุลาคม 2540

¹⁶ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 26 ก ฉบับพิเศษ หน้า 1, วันที่ 6 มิถุนายน

กรรมสิทธิ์เรือ เป็นต้น การออกไปทะเบียนชั่วคราวในกรณีที่ได้มีการต่อเรือนอกราชอาณาจักร และการออกไปผ่านเมืองท่าชั่วคราว (temporary pass certificate)

หมวดที่ 3 การโอนกรรมสิทธิ์เรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้ว (มาตรา 27 – 35 ทวิ) ในส่วนนี้กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการโอนกรรมสิทธิ์เรือ ไม่ว่าจะโดยทางนิติกรรมหรือโดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมให้แก่บุคคลทั้งผู้ที่มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์เรือไทยและบุคคลผู้ไม่ต้องด้วยลักษณะของผู้ที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือไทย รวมถึงผลของการโอนกรรมสิทธิ์ในกรณีต่างๆ

หมวดที่ 4 การจำนองและบุริมสิทธิในเรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้ว (มาตรา 36 – 37) ในส่วนนี้กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนจำนองเรือทั้งในกรณีที่ทำการจดทะเบียนในเมืองท่าขึ้นทะเบียนและนอกเมืองท่าขึ้นทะเบียนของเรือ และให้นำบทบัญญัติในเรื่องของบุริมสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ

หมวดที่ 5 ชื่อเรือ การเปลี่ยนแปลงเรือไทย การจดทะเบียนการเปลี่ยนแปลง และการจดทะเบียนใหม่ (มาตรา 38 – 46)

หมวดที่ 6 สิทธิและหน้าที่พิเศษของเรือไทย (มาตรา 47 – 54) ในส่วนนี้กฎหมายได้วางหลักเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ต่างๆ ของเรือที่ได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้วว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร

หมวดที่ 7 เบ็ดเตล็ด (มาตรา 55 – 62 ตริ) ในส่วนนี้กฎหมายได้กำหนดถึงตัวบุคคลที่จะถือเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย อำนาจของเจ้าพนักงานในการกักเรือและยึดเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรือ รวมถึงตัวบุคคลผู้มีอำนาจกักและยึดดังกล่าว การตรวจรายการในทะเบียนเรือ อำนาจในการเปรียบเทียบปรับหากมีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

หมวดที่ 8 บทกำหนดโทษ (มาตรา 63 – 68) ในส่วนนี้กฎหมายได้กำหนดอัตราโทษในกรณีที่มีพฤติการณ์ต่างๆ อันเป็นการกระทำที่เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ ไม่ว่าจะเป็นการถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยแทนคนต่างด้าว การทำให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตรวจเรือเข้าใจผิดว่าเรือไทยนั้นเป็นเรือต่างประเทศ หรือการปล่อยทิ้งสารอันตรายลงสู่ทะเลอันเป็นบทกำหนดโทษที่บัญญัติเพิ่มเติมขึ้นใหม่เพื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์สากลตามอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันมลพิษจากเรือ ค.ศ.1973 และและพิธีสาร ค.ศ.1978 เป็นต้น

หมวดที่ 9 บทบัญญัติเฉพาะกาล (มาตรา 69 – 70)

3.2 ระบบทะเบียนเรือตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481

พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างระบบการจดทะเบียนเรือ เงื่อนไขในการจดทะเบียนเพื่อให้สัญชาติเป็นเรือไทย พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ฉบับนี้ จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจดทะเบียนเรือและสิทธิหน้าที่ต่างๆ ของเรือภายหลังที่ได้จดทะเบียนแล้วว่ามีอยู่อย่างไรบ้าง โดยมีรายละเอียดและสาระสำคัญ ดังนี้

3.2.1 ข้อกำหนดและเงื่อนไขการจดทะเบียนเรือไทย

1. ผู้มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ได้กำหนดแบ่งลักษณะของบุคคลผู้ที่มีสิทธิจะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้ออกเป็น 2 ประเภทตามวัตถุประสงค์ของการจดทะเบียน กล่าวคือ จดทะเบียนเพื่อทำการค้าในน่านน้ำไทยและจดทะเบียนเพื่อใช้ประกอบการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศ

กรณีการจดทะเบียนเพื่อทำการค้าในน่านน้ำไทยกฎหมายกำหนดบุคคลผู้ที่มีสิทธิจะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยออกเป็น 7 ประเภท คือ

- (1) บุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย
- (2) ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนที่ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย
- (3) รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
- (4) ห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียนตามกฎหมายไทยที่ผู้เป็นหุ้นส่วนทั้งหมดเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทย
- (5) ห้างหุ้นส่วนจำกัดตามกฎหมายไทยที่ผู้เป็นหุ้นส่วนจำพวกไม่จำกัดความรับผิดทั้งหมดเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีสัญชาติไทยและทุนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบเป็นของบุคคลซึ่งมิใช่คนต่างด้าว
- (6) บริษัทจำกัดตามกฎหมายไทยที่กรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งมีสัญชาติไทยและหุ้นอันเป็นทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบเป็นของบุคคลซึ่งมิใช่คนต่างด้าวและไม่มีข้อบังคับอนุญาตให้ออกใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ
- (7) บริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายไทยที่กรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งมีสัญชาติไทยและหุ้นอันเป็นทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละเจ็ดสิบเป็นของบุคคลซึ่งมิใช่คนต่างด้าว¹⁷

¹⁷ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 7

สำหรับการจดทะเบียนเพื่อใช้ประกอบการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศจะต้องเป็นการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศเท่านั้นโดยไม่มีการทำงานค้าในน่านน้ำไทย ซึ่งผู้ที่ถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยในกรณีนี้จะแตกต่างจากการทำการค้าในน่านน้ำไทย โดยกฎหมายกำหนดให้เฉพาะนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทยเท่านั้นที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือไทยได้ และนิติบุคคลนั้นก็จำกัดเฉพาะบริษัทจำกัดและบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น ทั้งนี้ก็อาจเนื่องมาจากการประกอบกิจการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศเป็นกิจการที่ต้องใช้การลงทุนและมีความรับผิดชอบสูง นอกจากนั้นแล้วนิติบุคคลดังกล่าวยังจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ด้วย

(1) กรณีบริษัทจำกัดกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งมีสัญชาติไทยและหุ้นอันเป็นทุนจดทะเบียนไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดเป็นของบุคคลซึ่งมิใช่คนต่างด้าว และไม่มีข้อบังคับอนุญาตให้ออกใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือ

(2) กรณีบริษัทมหาชนจำกัดกรรมการไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งมีสัญชาติไทยและหุ้นอันเป็นทุนชำระแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ดเป็นของบุคคลซึ่งมิใช่คนต่างด้าว¹⁸

2. เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติมาตรา 7 และ 7 ทวิ ดังกล่าวข้างต้นแล้วจะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ต้องการสงวนสิทธิการทำงานค้ารวมถึงสิทธิประโยชน์อื่นๆ ให้กับคนไทย ดังนั้น จึงมีการกำหนดห้ามมิให้ผู้มีสิทธิถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยถือกรรมสิทธิ์เรือหรือเป็นหุ้นส่วนแทนคนต่างด้าวรวมถึงถือหุ้นแทนคนต่างด้าวหากเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด¹⁹

3. เรือที่จะถือว่าเป็นเรือไทยได้นั้นโดยปกติจะต้องทำการจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ฉบับนี้ก่อนจึงจะได้รับสัญชาติไทย แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับเรือบางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ได้รับสัญชาติไทยโดยไม่ต้องมีการจดทะเบียนเรือได้ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติในมาตรา 8 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2483 แล้ว การที่เรือจะได้รับสัญชาติไทยจึงมีอยู่ 2 ประการ คือ การได้รับสัญชาติไทยโดยการจดทะเบียนและการได้รับสัญชาติไทยโดยผลของกฎหมายซึ่งไม่ต้องจดทะเบียน

ตามมาตรา 8 แบ่งประเภทของเรือที่ต้องจดทะเบียนเป็นเรือไทยไว้ 2 ประเภทคือ เรือที่ใช้สำหรับการค้าในน่านน้ำไทย คือ เฉพาะการขนส่งคนโดยสาร หรือของหรือลากจูง เพื่อหากำไรจากเมืองท่าหรือถิ่นที่แห่งหนึ่งภายในน่านน้ำไทยไปยังเมืองท่าหรือถิ่นที่อีกแห่งหนึ่งหรือหลายแห่ง

¹⁸ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 7 ทวิ

¹⁹ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 7 ตรี, 7 จัตวา

ภายในน่านน้ำไทยเท่านั้น²⁰ และเรือสำหรับการประมง ซึ่งเรือแต่ละประเภทกฎหมายยังได้กำหนดถึงขนาดของเรือดังกล่าวที่จะนำมาจดทะเบียนไว้อีกด้วย โดยเรือสำหรับการค้าในน่านน้ำไทย ได้แก่ เรือกล ขนาดตั้งแต่สิบตันกรอสขึ้นไป, เรือทะเลที่มีไซ้เรือกล ขนาดตั้งแต่ยี่สิบตันกรอสขึ้นไป และเรือลำน้ำที่มีไซ้เรือกล ขนาดตั้งแต่ห้าสิบตันกรอสขึ้นไป ส่วนเรือประมง ได้แก่ เรือกลทุกขนาด และเรือที่มีไซ้เรือกลขนาดตั้งแต่หกตันกรอสขึ้นไป

สำหรับเรือที่ถือว่าเป็นเรือไทยโดยไม่ต้องจดทะเบียนนั้นมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2483 กำหนดไว้ 2 ประเภทด้วยกัน คือ ประเภทแรก เรือของบุคคลตามมาตรา 7 แม้จะมีขนาดดังที่กล่าวไว้ในมาตรา 8 แต่มิได้ใช้ประโยชน์ในการทำการค้าในน่านน้ำไทย และประเภทที่สองคือเรือของบุคคลตามมาตรา 7 ที่มีขนาดต่ำกว่าที่กล่าวไว้ในมาตรา 8 แต่มิได้เพื่อใช้ในการค้าในน่านน้ำไทยหรือการประมงแล้วแต่กรณี นอกจากนี้เรือของกองทัพเรือไทยก็ถือว่าเป็นเรือไทยโดยไม่ต้องทำการจดทะเบียนเรือตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ฉบับนี้²¹ แต่อย่างไร

4. การขอจดทะเบียนเรือไทย

เมื่อบุคคลหรือนิติบุคคลใดมีคุณสมบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับผู้ที่มีสิทธิจะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้ว เมื่อนำเรือมาจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ได้กำหนดขั้นตอนในการขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยไว้ดังนี้

- (1) ต้องยื่นคำแสดงกรรมสิทธิ์ตามแบบพิมพ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี
- (2) ทำคำรับรองว่าเงื่อนไขในการที่จะถือกรรมสิทธิ์ได้เป็นไปตามมาตรา 7 และนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์คำรับรองนั้น ถ้าผู้ขอเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัดก็จะต้องนำใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นมาแสดงด้วย
- (3) ยื่นใบสำคัญแสดงการตรวจเรือ ซึ่งพนักงานตรวจเรือกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้ออกให้ตามมาตรา 12
- (4) ยื่นรายการแสดงวัน เดือน ปี และตำบลที่ต่อเรือนั้นเสร็จ เท่าที่จะแสดงได้
- (5) ถ้าเรือนั้นเดิมเป็นของคนต่างด้าว ให้แจ้งชื่อเรือซึ่งใช้อยู่เดิมนั้นด้วย
- (6) แสดงชื่อผู้ควบคุมเรือ

²⁰ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 5 (7)

²¹ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 4

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ยื่นคำขอจดทะเบียนจะต้องส่งเอกสารหลักฐานต่างๆ แก่เจ้าหน้าที่ก็เพื่อที่จะให้มีการตรวจสอบถึงความถูกต้องและคุณสมบัติของผู้ที่ยื่นคำขอจดทะเบียนเสียก่อนว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งผู้เขียนมีข้อสังเกตประการหนึ่งว่ากฎหมายกำหนดไว้เฉพาะกรณีการจดทะเบียนเรือที่ทำการค้าในน่านน้ำไทยที่ต้องทำคำรับรองว่าเงื่อนไขในการที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือไทยได้เป็นไปตามมาตรา 7 เท่านั้น ดังนั้น หากเป็นกรณีของการจดทะเบียนเรือที่ทำการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศโดยเฉพาะตามมาตรา 7 ทวิ แล้ว ก็อาจตีความได้ว่าไม่จำเป็นจะต้องทำคำรับรองว่ามีคุณสมบัติครบถ้วนในการที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือไทยได้ตามมาตรา 7 ทวิ ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจเกิดจากการแก้ไขกฎหมายเฉพาะเรื่องจึงเกิดความไม่เชื่อมโยงกันของบทบัญญัติ และเมื่อเรือได้ทำการจดทะเบียนเป็นเรือไทย ณ เมืองท่าใดเมืองท่าหนึ่งเรียบร้อยแล้ว เมืองท่านั้นก็ถือเป็นเมืองท่าที่ขึ้นทะเบียนของเรือลำนั้น ทั้งนี้ ตามมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481

5. สมุดทะเบียนเรือไทย เป็นเอกสารหลักฐานที่สำคัญที่ใช้บันทึกรายละเอียดต่างๆ ที่สำคัญของเรือที่ได้จดทะเบียนไว้ โดยพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 ได้กำหนดให้ในสมุดทะเบียนเรือไทยจะต้องบันทึกรายการสำคัญต่างๆ ดังนี้²²

1. ชื่อเรือ ชื่อเมืองท่าที่เรือนั้นจดทะเบียน และชื่อผู้ควบคุมเรือ
2. ประเภทของเรือ ชื่ออยู่และชื่อเจ้าของอยู่ที่ต่อเรือนั้น
3. รายการตรวจเรือ
4. รายการแสดงการได้กรรมสิทธิ์ตามที่ปรากฏในคำรับรอง
5. ชื่อ ที่อยู่ และอาชีพการงานของผู้ที่ลงทะเบียนเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์

ในกรณีที่ผู้ถือกรรมสิทธิ์เป็นนิติบุคคลก็ให้มีชื่อของหุ้นส่วนผู้จัดการในกรณีห้างหุ้นส่วน และชื่อของกรรมการในกรณีบริษัทจำกัด

3.2.2 ใบทะเบียนเรือไทย

1. เมื่อเรือลำใดได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้ว นายทะเบียนเรือจะต้องออกใบทะเบียนเรืออันเป็นใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนเรือให้แก่ผู้ขอจดทะเบียนเรือ ซึ่งใบทะเบียนเรือ

²² พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 14

นี้ถือเป็นเอกสารประจำเรือที่ผู้ควบคุมเรือจะต้องเก็บรักษาไว้ในเรือและพร้อมนำออกแสดงให้เจ้าหน้าที่ได้ทันทีเมื่อขอตรวจ²³

2. การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในใบทะเบียนเรือ นั้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนตัวผู้ควบคุมเรือ หรือมีการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ในเรือก็ตาม จะต้องมีการแจ้งให้นายทะเบียนทราบและนายทะเบียนจะต้องดำเนินการหมายเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไว้ในใบทะเบียนด้วย²⁴

3. เจ้าพนักงานกงสุลไทยหรือเจ้าพนักงานตรวจเรือกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีมีอำนาจออกใบทะเบียนชั่วคราว (provisional certificate) ให้แก่ได้ผู้ควบคุมเรือได้ในกรณีที่เรือได้เปลี่ยนกรรมสิทธิ์หรือได้ต่อขึ้นใหม่่นอกราชอาณาจักรไทย และมีบุคคลผู้มีลักษณะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้ตามมาตรา 7 เป็นเจ้าของเรือ นั้น

ใบทะเบียนชั่วคราวกฎหมายกำหนดให้ต้องมีรายการ ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อเรือ และชื่อเก่า ถ้ามี
- (2) ชื่อผู้ควบคุมเรือ
- (3) ชื่อเจ้าของเรือ และชื่อเจ้าของเก่า ถ้ามี
- (4) เหตุที่ได้กรรมสิทธิ์เรือ นั้น
- (5) วัน เดือน ปี และตำบลที่ได้กรรมสิทธิ์
- (6) รายการเกี่ยวกับขนาดเรือ การต่อเรือ และรายการอื่นๆ เท่าที่แสดงได้
- (7) ชื่อเมืองท่าซึ่งมีความจำเป็นจะจดทะเบียนเป็นเรือไทย

ใบทะเบียนชั่วคราวที่ได้ออกให้นี้มีผลเสมือนเป็นใบทะเบียนเรือและมีผลใช้ได้จนกว่าเรือนั้นจะมาถึงเมืองท่าที่มีความประสงค์จะจดทะเบียน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 6 เดือนนับแต่วันที่ได้ออกใบทะเบียนชั่วคราวนั้น และผู้ควบคุมเรือจะต้องส่งใบทะเบียนชั่วคราวนี้ให้แก่นายทะเบียนภายใน 7 วัน นับแต่วันที่มาถึงเมืองท่าที่มีความประสงค์จะจดทะเบียนเรือ²⁵

4. ในกรณีที่เรือลำใดจะผ่านออกไปยังเมืองท่าใดภายในน่านน้ำไทยเพื่อทำการจดทะเบียนเป็นเรือไทย ผู้ควบคุมเรือจะต้องขอใบผ่านเมืองท่าชั่วคราว (temporary pass) จากเจ้าท่า

²³ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 16, 17

²⁴ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 20,21

²⁵ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 24, 25

ผู้ควบคุมถิ่นที่เรือจะออกไป โดยไปผ่านเมืองท่าชั่วคราวนี้กฎหมายกำหนดให้มีผลใช้ได้เสมือนใบทะเบียนเรือภายในระยะเวลาและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบผ่านเมืองท่าชั่วคราวนั้น²⁶

3.2.3 การโอนกรรมสิทธิ์เรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้ว

1. เมื่อได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้วหากมีการโอนกรรมสิทธิ์เรือไทยดังกล่าวโดยทางนิติกรรม เช่น ตามสัญญาซื้อขาย จะต้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนประจำเมืองท่าขึ้นทะเบียนของเรือนั้น เพื่อให้มีการจดทะเบียนโอนไว้ในสมุดทะเบียนเรือ²⁷ หากกรรมสิทธิ์ในเรือไทยได้ตกไปเป็นของบุคคลอื่นโดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมแล้ว ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับการกรรมสิทธิ์ในเรือไทยบุคคลผู้นั้นจะต้องยื่นเอกสารใบทะเบียน คำรับรองและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับสัญชาติของตนต่อนายทะเบียน²⁸

2. ในกรณีที่กรรมสิทธิ์ในเรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้วตกไปโดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมไปเป็นของบุคคลผู้มีสิทธิที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามมาตรา 7 ได้แล้ว บุคคลผู้นั้นจะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนประจำเมืองท่าขึ้นทะเบียนของเรือนั้นเป็นหนังสือเพื่อขอจดทะเบียนเรือในนามของตนพร้อมเอกสารหลักฐานยืนยันการได้กรรมสิทธิ์ในเรือนั้นและตนเป็นผู้มีสิทธิที่จะถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้ภายใน 90 วันนับแต่วันที่ได้รับการกรรมสิทธิ์ในเรือดังกล่าว²⁹

3. การเพิกถอนทะเบียนเรือตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2483 ได้กำหนดถึงกรณีที่อาจมีการถูกเพิกถอนทะเบียนเรือหรือการขอถอนทะเบียนเรือเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหุ่นและคุณสมบัติของผู้ถือหุ่น และเมื่อถูกเพิกถอนทะเบียนเรือแล้วก็มีผลเสมือนว่าเรือนั้นได้สูญเสียสัญชาติไทยด้วย แม้ว่าพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2483 จะมีได้กล่าวถึงกรณีการสูญเสียสัญชาติไทยไว้อย่างชัดเจนก็ตาม³⁰ ซึ่งตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2483 สามารถแบ่งการขอถอนหรือการเพิกถอนทะเบียนเรือออกได้เป็น 3 กรณีด้วยกัน ดังนี้

²⁶ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 26

²⁷ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 27

²⁸ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 29

²⁹ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 30

³⁰ ไพบูลย์ เอกจริยกร, อ้างแล้ว, เชียงธรรมที่ 7 หน้า 201

- (1) กรณีการบังคับให้ถอนทะเบียนเรือ³¹
- (2) กรณีที่เจ้าของเรือเป็นผู้ขอถอนทะเบียนเรือเอง³²
- (3) กรณีเกิดมีเหตุการณ์อันเป็นเหตุให้ต้องถอนทะเบียนเรือ³³

3.2.4 การจำนองและบุริมสิทธิในเรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้ว

เรือถือได้ว่าเป็นเป็นสิ่งหาริมทรัพย์ที่มีลักษณะพิเศษต่างจากสิ่งหาริมทรัพย์ทั่วไป ซึ่งตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2483 กำหนดให้เรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้วสามารถทำสัญญาจำนองได้ แต่ถูกจำกัดไว้เฉพาะเรือที่ได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยสำหรับการค้าในน่านน้ำไทยหรือเรือประมงเท่านั้น ตามมาตรา 8 ที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งหากเป็นเรือที่ใช้เพื่อประกอบกรขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศและไม่ได้ทำการค้าในน่านน้ำไทย ก็ไม่สามารถนำมาจำนองตามพระราชบัญญัติฯ ฉบับนี้ได้ เนื่องจาก พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2483 ไม่มีบทบัญญัติให้นำเรือลักษณะดังกล่าวมาจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้³⁴ เรือดังกล่าวจึงเป็นเรือที่ใช้ทำการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศและไม่ได้จดทะเบียนเป็นเรือไทย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาต่อไปตามมาตรา 36³⁵ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2483 แล้วจะพบว่าหากเป็นกรณีของเรือที่

³¹ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 28, 33, 34, 35

³² พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 31

³³ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 45

³⁴ สุวรรณี ถาวรวิริยะนันท์, “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการนำเรือที่อยู่ระหว่างการต่อมาเป็นหลักประกันหนี้”, (สารนิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547) , น.36.

³⁵ มาตรา 36 สัญญาจำนองเรือไทยที่ได้จดทะเบียนแล้วนั้น ให้ทำเป็นหนังสือตามแบบพิมพ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี และจดทะเบียนการจำนองต่อหน้านายทะเบียนเรือประจำเมืองทำขึ้นทะเบียนของเรือนั้น

ในเรื่องบุริมสิทธิดังกล่าวไว้ในมาตรา 273 ถึงมาตรา 276 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้ถือว่าเรือดังกล่าวมาแล้วเป็นอสังหาริมทรัพย์ และให้นำมาตรา 285 ถึงมาตรา 289 แห่งประมวลกฎหมายนั้นมาใช้บังคับและในเรื่องการจดทะเบียนบุริมสิทธิดังกล่าวมาแล้ว ให้นายทะเบียนเรือประจำเมืองทำขึ้นทะเบียนของเรือเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

อยู่ระหว่างการต่อสร้าง (ship under construction) ซึ่งโดยสภาพแล้วยังไม่อาจเรียกว่าเป็นเรือได้ กฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีบทบัญญัติใดอนุญาตให้นำเรือดังกล่าวมาจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้รวมไปถึงไม่อาจนำมาจดจำนองเป็นหลักประกันใดๆ ตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่าจากการที่ประเทศไทยยังเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีเงินทุนจำนวนมากในการที่จะต่อเรือเพื่อใช้ในกิจการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศได้อย่างเพียงพอ การเปิดโอกาสให้มีการนำเรือที่อยู่ระหว่างการต่อสร้างมาจดทะเบียนได้โดยคำนึงถึงอัตราความหนาของการต่อเรือและความเป็นไปได้ที่จะต่อเรือได้สำเร็จก็จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ ดังนั้น ในเรื่องนี้จะเห็นอุปสรรคอีกประการหนึ่งสำหรับประเทศไทยในการที่จะพัฒนาองเรือพาณิชย์และกิจการพาณิชย์นาวีให้มีความก้าวหน้าต่อไป

3.2.5 ชื่อเรือ การเปลี่ยนแปลงเรือไทย การเปลี่ยนเมืองท่าขึ้นทะเบียน การจดทะเบียน การเปลี่ยนแปลงและการจดทะเบียนใหม่

1. การเปลี่ยนแปลงชื่อเรือ เมื่อได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้วจะต้องใช้ชื่อเรือตามที่ได้จดทะเบียนไว้แล้ว แต่ในกรณีที่ประสงค์จะเปลี่ยนชื่อเรือในภายหลังจะต้องได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากอธิบดีกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี³⁶

2. การเปลี่ยนแปลงของเรือนั้นผู้ควบคุมเรือจะต้องแจ้งต่อนายทะเบียนหรือ เจ้าพนักงานกงสุลไทยประจำเมืองท่าที่มีการเปลี่ยนแปลง หากเรือที่ได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้วมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงตัวเรือหรือส่วนอื่นใดของเรือ โดยแสดง ใบตรวจเรือของเจ้าพนักงานตรวจเรือกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี³⁷

3. การเปลี่ยนเมืองท่าขึ้นทะเบียน เมื่อได้ขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยที่เมืองท่าใด เมืองท่านั้นถือว่าเป็นเมืองท่าขึ้นทะเบียนของเรือลำนั้น แต่เมืองท่าขึ้นทะเบียนอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้โดยผู้มีส่วนได้เสียในเรือนั้นยื่นคำขอโอนเมืองท่าขึ้นทะเบียนต่อนายทะเบียนประจำเมืองท่าที่ขึ้นทะเบียนของเรือนั้น³⁸

การจดทะเบียนดังบัญญัติไว้ในสองวรรคก่อนนั้น ให้จดไว้ในสมุดทะเบียนและหมายเหตุไว้ในใบทะเบียน

³⁶ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 38

³⁷ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 40, 41

³⁸ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 44

4. การสิ้นสุดการจดทะเบียนเป็นเรือไทย หากเรือที่จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้วสูญหาย ถูกเพลิงไหม้ อับปาง ทำลาย ถูกละทิ้ง หรือถูกเข้าศึกทำลาย ถือว่าการจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้สิ้นสุดลง³⁹

5. การจดทะเบียนเรือใหม่ ในกรณีที่เป็นเรือซึ่งไม่เคยจดทะเบียนเป็นเรือไทยมาก่อน จะต้องจดทะเบียนในชื่อเรือที่ใช้อยู่ในขณะที่ขอจดทะเบียน แต่หากเป็นเรือที่เคยจดทะเบียนเป็นเรือไทยมาก่อนแล้ว การขอจดทะเบียนใหม่จะต้องจดทะเบียนในชื่อเรือที่ใช้อยู่ในขณะที่ขอจดทะเบียน และต้องแจ้งชื่อเรือที่ใช้ครั้งสุดท้ายขณะที่การจดทะเบียนเรือไทยได้สิ้นไปด้วย⁴⁰

3.2.6 สิทธิและหน้าที่พิเศษของเรือไทย

1. สิทธิการทำการค้าในน่านน้ำไทย เฉพาะเรือซึ่งได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้วและเป็นเรือที่มีขนาดต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 สำหรับการค้าน่านน้ำไทยซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่ถือกรรมสิทธิ์เรือจดทะเบียนเป็นเรือไทยตามมาตรา 7 ได้เท่านั้นจึงจะทำการค้าน่านน้ำไทยได้ แต่หากเป็นเรือของบุคคลธรรมดาต่างด้าวที่มีขนาดต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 กฎหมายก็ยกเว้นให้สามารถทำการค้าน่านน้ำไทยได้ นอกจากนี้กฎหมายยังให้อำนาจรัฐมนตรีในการอนุญาตให้ หากเห็นว่าในน่านน้ำไทยส่วนนั้นยังไม่มีเรือไทยทำการอย่างเพียงพอแก่ความต้องการของประเทศ⁴¹

2. สัญชาติของคนประจำเรือกฎหมายได้กำหนดแบ่งอัตราส่วนของสัญชาติคนประจำเรือออกเป็นสองประเภทตามลักษณะของการจดทะเบียนเรือ โดยเรือที่ได้จดทะเบียนเพื่อทำการค้าเฉพาะในน่านน้ำไทยตามมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 คนประจำเรือทุกคนจะต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยเท่านั้น แต่หากเป็นการจดทะเบียนเรือเพื่อประกอบกิจการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศตามมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 กฎหมายกำหนดให้มีอัตราส่วนตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง⁴² ซึ่งกฎกระทรวงฉบับปัจจุบันคือกฎกระทรวง ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540) กำหนดให้คนประจำเรือในกรณีนี้ต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทยไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบ จากเดิมที่กำหนดไว้สูงถึงร้อยละเจ็ดสิบห้า

³⁹ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 45

⁴⁰ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 46

⁴¹ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 47, 47 ทวิ

⁴² พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 50

3. สิทธิในการใช้และชักธงเรือ เฉพาะเรือที่ได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้วเท่านั้นที่มีสิทธิใช้ธงไทยได้ โดยผู้ควบคุมเรือจะต้องชักธงชาติไทยเมื่อ⁴³

(1) เรือราชนาวิกหรือเรือราชการปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้หรือผู้มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายส่งสัญญาณสั่งให้ชักธงเรือ

(2) ผ่านเรือรบไทยหรือเรือรบต่างประเทศ

(3) ขณะเรือเข้าหรือออกจากเมืองท่าไทย และเมืองท่าต่างประเทศ

(4) ขณะเรืออยู่ในเมืองท่าไทยตั้งแต่เวลา 8 นาฬิกา จนถึงเวลาอาทิตย์ตก

4. ความรับผิดชอบของผู้ควบคุมเรือ เมื่อได้จดทะเบียนเป็นเรือไทยแล้วห้ามมิให้ผู้ควบคุมเรือเจตนากระทำการใดให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจในการตรวจเรือเข้าใจผิดว่าเรือลำดังกล่าวเป็นเรือต่างประเทศ และไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม ห้ามมิให้ผู้ควบคุมเรือหรือเจ้าของเรือไทยปล่อยทิ้งสารอันตรายหรือสิ่งที่มีสารอันตรายปนอยู่ลงสู่ทะเลเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด⁴⁴

3.3 ขั้นตอนการจดทะเบียนเรือไทย

สำหรับทางปฏิบัติในการขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยนั้น เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมเจ้าท่าอันเป็นหน่วยงานที่มีการจัดตั้งขึ้นตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ในชื่อเดิมว่า “กรมท่า” ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามหน่วยงานใหม่ว่า “กรมเจ้าท่า” สังกัดกระทรวงโยธาธิการ จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงภายหลังการปฏิรูประบบราชการในปี 2545⁴⁵ จึงได้ยุบรวมหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการพาณิชย์นาวีกับกรมเจ้าท่าเป็นกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี โดยมีการปรับชื่อหน่วยงานด้านการขนส่งทั้งหมดให้เหมือนกันทั้งทางบก น้ำ และอากาศ และเพื่อให้ทราบว่ามีกรรวมหน่วยงานด้านพาณิชย์นาวีเข้าไว้ด้วยกันได้ระบุชื่อเป็นพาณิชย์นาวีต่อท้าย จนกระทั่งในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนชื่อหน่วยงานจากกรมการ

⁴³ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 51, 52

⁴⁴ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 53, 53/1

⁴⁵ พระราชกฤษฎีกาแก้ไขบทบัญญัติให้สอดคล้องกับการโอนอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๙๒

ขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีกลับมาใช้กรมเจ้าท่าตามเดิม ตั้งแต่วันที่ 24 พฤศจิกายน 2552⁴⁶ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงาน ซึ่งในส่วนนี้จะกล่าวถึงกระบวนการการรับจดทะเบียนเรือไทยและเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่ใช้ประกอบการจดทะเบียนเรือไทย ซึ่งการขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ การจดทะเบียนเรือกรณีการจ้างต่อเรือ และการจดทะเบียนเรือกรณีการซื้อเรือ

ในส่วนของการจดทะเบียนเรือกรณีการจ้างต่อเรือเป็นกรณีที่มีการว่าจ้างไม่ว่าจะเป็นการจ้างบุคคลธรรมดาหรือคู่ต่อเรือให้ดำเนินการต่อเรือขึ้นตามการที่ว่าจ้างนั้น ดังนั้น เรือที่จ้างต่อขึ้นเพื่อจะนำมาขอจดทะเบียนในกรณีนี้จึงมีลักษณะเป็นเรือใหม่หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเป็นเรือที่ยังไม่เคยได้รับสัญชาติเรือจากประเทศใดมาก่อน สำหรับการจดทะเบียนเรือกรณีการซื้อเรือเป็นกรณีที่มีการซื้อเรือที่ผ่านการใช้งานมาจากประเทศอื่น ดังนั้น เรือที่ซื้อต่อมาเพื่อจะนำมาขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยในกรณีนี้จึงมีลักษณะเป็นเรือเก่าหรือเป็นเรือที่ได้รับสัญชาติเรือจากประเทศหนึ่งประเทศใดมาก่อน

ในการขอจดทะเบียนเรือไทยผู้ขอจะต้องขอจดทะเบียนเรือต่อนายทะเบียนเรือเท่านั้น ซึ่งตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 10 ได้วางหลักเกณฑ์ขั้นตอนในการขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยที่ผู้ขอจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ยื่นคำแสดงกรรมสิทธิ์ตามแบบพิมพ์ของกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี
2. ทำคำรับรองว่าเงื่อนไขในการที่จะถือกรรมสิทธิ์ได้เป็นไปตามมาตรา 7 และนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์คำรับรองนั้น ถ้าผู้ขอเป็นห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทจำกัด ต้องนำไปสำคัญแสดงการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้นมาแสดง
3. ยื่นใบสำคัญแสดงการตรวจเรือ ซึ่งพนักงานตรวจเรือกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีได้ออกให้ตามมาตรา 12
4. ยื่นรายการแสดงวัน เดือน ปี และตำบลที่ต่อเรือนั้นเสร็จ เท่าที่จะแสดงได้
5. ถ้าเรือนั้นเดิมเป็นของคนต่างด้าว ให้แจ้งชื่อเรือซึ่งใช้อยู่เดิมนั้นด้วย

---

⁴⁶ พระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนชื่อกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี เป็นกรมเจ้าท่า พ.ศ.2552 ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 126 ตอนที่ 87 ก หน้า 1-3, วันที่ 23 พฤศจิกายน 2552

6. แสดงชื่อผู้ควบคุมเรือ⁴⁷

นอกจากเอกสารหลักฐานที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 ดังกล่าวแล้ว พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 12⁴⁸ ยังกำหนดเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมให้ผู้ที่ขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยจะต้องแสดงใบสำคัญแสดงการตรวจเรือต่อนายทะเบียนด้วย ฉะนั้น เรือที่จะขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้จึงต้องผ่านการตรวจเรือจากพนักงานตรวจเรือของสำนักมาตรฐานเรือ กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีและได้รับใบสำคัญแสดงการตรวจเรือก่อนนายทะเบียนจึงจะรับจดทะเบียนเรือให้ได้ โดยในการตรวจเรือก็ต้องเป็นไปตามกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ ซึ่งกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 28) พ.ศ.2546 แก้ไขเพิ่มเติมกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2528 ได้ให้ความหมายของใบสำคัญแสดงการตรวจเรือเพื่อจดทะเบียนเรือไทยไว้ว่า หมายถึงเอกสารที่เจ้าพนักงานตรวจเรือออกให้แก่เรือเพื่อรับรองว่า เรือที่ระบุชื่อในใบสำคัญแสดงการตรวจเรือนี้ได้รับการตรวจเรือโดยเจ้าพนักงานตรวจเรือหรือสมาคมจัดชั้นเรือ (classification society) หรือนิติบุคคลผู้รับมอบอำนาจจากกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีให้เป็นผู้ตรวจเรือได้รับการตรวจตามข้อกำหนดของกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ และข้อกำหนดของอนุสัญญาระหว่างประเทศที่มีผลใช้บังคับกับประเทศไทยและมีความแข็งแกร่งมีความคงทนเหมาะสมในการจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้ จากความหมายของใบสำคัญแสดงการตรวจเรือดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเรือที่เจ้าพนักงานตรวจเรือจะออกใบสำคัญแสดงการตรวจเรือให้โดยเฉพาะเรือที่ใช้เดินระหว่างประเทศจะต้องเป็นเรือที่ผ่านการตรวจและได้ใบสำคัญรับรองต่างๆ ตามที่กำหนดในกฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ และข้อกำหนดของอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญา

สำหรับใบสำคัญรับรองต่างๆ ตามที่กฎข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือและข้อกำหนดของอนุสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญากำหนดไว้มีดังต่อไปนี้

---

⁴⁷ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 5 “ผู้ควบคุมเรือ” หมายความว่า ถึง นายเรือ สรั่ง ใต้ก่ง นายท้าย คนถือท้ายหรือบุคคลใดอื่น ผู้มีหน้าที่บังคับเรือและรับผิดชอบในเรือ แต่ไม่หมายความถึงผู้นำร่อง

⁴⁸ พระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 มาตรา 12 เรือที่จะขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยต้องมีใบสำคัญแสดงการตรวจเรือไปแสดงต่อนายทะเบียนเรือว่าเรือนั้นได้รับการตรวจจากพนักงานตรวจเรือกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยการเดินเรือในน่านน้ำไทย

1. ใบสำคัญรับรองตามกฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 23) พ.ศ.2539 ได้แก่
  - ใบสำคัญรับรองการตรวจเรือ (certificate of survey)
  - แผ่นป้ายวงกลมแสดงว่าเรือได้ผ่านการตรวจประจำปี
  - ใบสำคัญรับรองตัวเรือโดยสารเพื่อความปลอดภัย (passenger ship safety certificate)
  - ใบสำคัญรับรองตัวเรือของเรือสินค้า (cargo ship safety construction certificate)
  - ใบสำคัญรับรองเครื่องมือเครื่องใช้ของเรือสินค้าเพื่อความปลอดภัย (cargo ship safety equipment certificate)
  - ใบสำคัญรับรองวิทยุโทรเลขของเรือสินค้าเพื่อความปลอดภัย (cargo ship safety radiotelegraphy certificate)
  - ใบสำคัญรับรองวิทยุโทรศัพท์ของเรือสินค้าเพื่อความปลอดภัย (cargo ship safety radiotelephony certificate)
  - ใบสำคัญรับรองการยกเว้น (exemption certificate)
  - ใบสำคัญรับรองความพร้อมสำหรับการบรรทุกแก๊สเหลวในถัง (certificate of fitness of the carriage of liquefied gas in bulk)
  - ใบสำคัญรับรองการจัดชั้นเรือของรัฐบาลไทย (thai government classification certificate)
2. ใบสำคัญรับรองตามกฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 20) พ.ศ.2535 ได้แก่ ใบสำคัญรับรองแนวน้ำบรรทุก (load lines certificate)
3. ใบสำคัญรับรองตามกฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2539 ได้แก่ ใบสำคัญรับรองขนาดตันของเรือ (tonnage certificate)
4. ใบสำคัญรับรองตามกฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 27) พ.ศ.2542 ได้แก่
  - ใบสำคัญรับรองระหว่างประเทศ ว่าด้วยการป้องกันมลพิษจากน้ำมัน (international oil pollution prevention certificate)
  - ใบสำคัญรับรองระหว่างประเทศ ว่าด้วยการป้องกันมลพิษสำหรับการบรรทุกสารเหลวมีพิษในปริมาตรรวม (international pollution prevention certificate for the carriage of noxious liquid substance in bulk)

5. ใบสำคัญรับรองตามกฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2528 แก้ไขเพิ่มเติมโดยข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ (ฉบับที่ 30) พ.ศ.2547 ได้แก่

- ใบสำคัญรับรองการรักษาความปลอดภัยของเรือระหว่างประเทศ (International Ship Security Certificate)

- ใบสำคัญรับรองการรักษาความปลอดภัยของเรือระหว่างประเทศ ฉบับชั่วคราว (Interim International Ship Security Certificate)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการที่เจ้าพนักงานตรวจเรือจะออกใบสำคัญรับรองการตรวจเรือเพื่อใช้ในการจดทะเบียนเรือนั้นจะต้องผ่านการตรวจเรือในส่วนต่างๆ เป็นจำนวนมากเพื่อที่จะได้รับใบสำคัญรับรองในแต่ละเรื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้เรือโดยเฉพาะเรือที่ใช้ในการเดินทะเลระหว่างประเทศมีมาตรฐานและความปลอดภัย นอกจากนี้กฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือยังเปิดโอกาสให้มีการร้องขอให้กรมเจ้าท่ามอบอำนาจให้สมาคมจัดชั้นเรือ (classification society) ที่ได้รับการยอมรับให้มีอำนาจในการออกใบสำคัญรับรองการตรวจเรือรวมถึงใบสำคัญรับรองต่างๆ ข้างต้นแทนได้

นอกจากใบสำคัญการตรวจเรือแล้ว ตามพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำสยาม (ฉบับที่ 6) พุทธศักราช 2481 ในมาตรา 5 ยังได้กำหนดให้ยานพาหนะทางน้ำทุกชนิดที่จะใช้ในน่านน้ำไทยจะต้องมีใบอนุญาตใช้เรือด้วย ดังนั้น ในการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยไม่ว่าจะเป็นเรือประเภทใดก็ตามหากต้องเดินเรือเข้ามาใช้ในน่านน้ำไทยจะต้องขอรับใบอนุญาตใช้เรือด้วย เว้นแต่จะเป็นเรือที่ได้รับการยกเว้นให้สามารถใช้ในน่านน้ำไทยได้โดยไม่ต้องมีใบอนุญาตใช้เรือหรือเป็นกรณีที่มีความตกลงกับต่างประเทศไว้เป็นอย่างอื่น โดยเรือที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีใบอนุญาตใช้เรือ มีดังต่อไปนี้

1. เรือของราชนาวีสยาม
2. เรือของรัฐบาลต่างประเทศซึ่งเข้ามาในน่านน้ำสยามชั่วคราว
3. เรือต่างประเทศซึ่งเข้ามาในน่านน้ำสยามชั่วคราวและใบอนุญาตยังไม่สิ้นอายุ
4. เรือที่มีไซ้เรือกลขนาดต่ำกว่าสี่สิบห้าหาบ
5. เรือซึ่งต้องมีประจำเรือใหญ่ตามกฎหมายข้อบังคับสำหรับการตรวจเรือ

ดังนั้น ในการรับจดทะเบียนเรือเป็นเรือไทยของกองทะเบียนเรือ กรมเจ้าท่าจึงถือปฏิบัติโดยการกำหนดให้ยื่นคำร้องพร้อมเอกสารประกอบคำร้องขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยเพื่อขอรับทั้งใบทะเบียนเรือพร้อมกับรับใบอนุญาตใช้เรือไปในคราวเดียวกัน โดยในกรณีของใบอนุญาตใช้เรื่อนั้นแต่เดิมเอกสารหลักฐานที่ใช้ยื่นประกอบคำร้องขอ นั้นจะเป็นไปตาม

กฎกระทรวง ฉบับที่ 48 (พ.ศ.2530) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456⁴⁹ ซึ่งกำหนดให้เจ้าของเรือต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตใช้เรือพร้อมเอกสารหลักฐาน ดังต่อไปนี้

1. กรณีเจ้าของเรือเป็นบุคคลธรรมดา สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวหรือหนังสือเดินทางสำหรับชาวต่างประเทศ

2. กรณีเจ้าของเรือเป็นนิติบุคคล สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียน วัตถุประสงค์ของนิติบุคคล

3. หลักฐานการแสดงกรรมสิทธิ์ตัวเรือ

(ก) กรณีเป็นเรือที่ต่อหรือซื้อภายในประเทศ

- ใบเสร็จรับเงินของคู่ต่อเรือ หรือผู้รับจ้างต่อเรือ หรือผู้ขายเรือ

- ใบเสร็จรับเงินค่าวัสดุและอุปกรณ์อื่น ๆ

(ข) กรณีเป็นเรือที่ต่อหรือซื้อจากต่างประเทศ

- ใบเสร็จรับเงินของคู่ต่อเรือ หรือผู้รับจ้างต่อเรือ หรือหนังสือสัญญาซื้อขายเรือ

- หลักฐานการนำเข้ามาในราชอาณาจักรจากกรมศุลกากร ซึ่งต่อมาเอกสารหลักฐานนี้ได้ถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวง ฉบับที่ 68 (พ.ศ.2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456⁵⁰ ด้วยเหตุว่าในกรณีที่เจ้าของเรือที่ได้ต่อเรือหรือซื้อเรือไว้แล้วจากต่างประเทศต้องการนำเรือไปใช้ที่อื่นโดยยังไม่นำเข้ามาในประเทศไทยจะไม่สามารถขอใบอนุญาตใช้เรือได้ จึงได้ยกเลิกการเอกสารฉบับดังกล่าวเพื่อให้เจ้าของเรือขอรับใบอนุญาตใช้เรือได้ในขณะที่ยังไม่นำเรือเข้ามาในประเทศไทยเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการประกอบกิจการเดินเรือและขยายขีดความสามารถในการขนส่งทางทะเลทั้งยังเป็นกรอำนวยความสะดวกให้แก่เจ้าของเรือในการขอใบอนุญาตใช้เรืออีกด้วย

- กรณีเป็นเรือที่ได้จดทะเบียนเรือไว้แล้วในต่างประเทศต้องมีหนังสือรับรองการอนุญาตให้ถอนทะเบียนเรือ (deletion certificate) จากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจหน้าที่ของประเทศ

4. หลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์เครื่องจักร ได้แก่ ใบเสร็จรับเงินการขายเครื่องจักร

ต่อมากรมเจ้าท่าได้เสนอให้มีการยกเลิกกฎกระทรวงฉบับที่ 48 (พ.ศ. 2530) , ฉบับที่ 53 (2532) , ฉบับที่ 65 (พ.ศ. 2537) , ฉบับที่ 68 (พ.ศ. 2540) , ฉบับที่ 70 (พ.ศ. 2542) และฉบับที่

⁴⁹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 104 ตอนที่ 193 ฉบับพิเศษ หน้า 9, วันที่ 25 กันยายน 2530

⁵⁰ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 114 ตอนที่ 64 ก หน้า 7, วันที่ 7 พฤศจิกายน 2540

73 (พ.ศ. 2549) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 เนื่องจากเห็นว่าเป็นกฎหมายที่ได้มีการบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้วและมีบทบัญญัติบางเรื่องที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้ปฏิบัติและผู้ขอใบอนุญาตใช้เรือจึงได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง กำหนดขั้นตอนในทางปฏิบัติเกี่ยวกับแบบหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขต่างๆ ในการขอรับใบอนุญาตใช้เรือ และการออกใบอนุญาตใช้เรือใหม่ โดยปัจจุบันกฎกระทรวง ฉบับที่ 48 (พ.ศ.2530) ออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456 จึงได้ถูกยกเลิกโดยกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการออกใบอนุญาตใช้เรือและการประกันภัยเรือสำหรับโดยसार พ.ศ. 2552⁵¹ ซึ่งมีสาระสำคัญในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1. ยกเลิกกฎกระทรวง ฉบับที่ 48 (พ.ศ. 2530) , ฉบับที่ 53 (2532) , ฉบับที่ 65 (พ.ศ. 2537) , ฉบับที่ 68 (พ.ศ. 2540) , ฉบับที่ 70 (พ.ศ. 2542) และฉบับที่ 73 (พ.ศ. 2549) ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พระพุทธศักราช 2456

2. ให้มีการเปลี่ยนแปลงหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ของตัวเรือและเครื่องจักรเป็นหลักฐานการได้มาของตัวเรือและเครื่องจักร ซึ่งกำหนดให้เจ้าของเรือทำหนังสือรับรองการได้มาของตัวเรือและหรือเครื่องจักร อีกทั้งปรับปรุงรูปแบบของใบอนุญาตใช้เรือใหม่โดยกำหนดให้ระบุเพียงประกาศนียบัตรรับรองความรู้ความสามารถของนายเรือและต้นกล

3. กำหนดให้เจ้าของเรือใดๆ ที่สามารถบรรทุกคนโดยสาร ต้องจัดให้มีการประกันภัยสำหรับผู้โดยสาร โดยให้ยื่นสัญญาประกันภัยและค่าธรรมเนียมประกันภัยเป็นเอกสารหลักฐานประกอบในการขอรับใบอนุญาตใช้เรือ โดยมีการกำหนดจำนวนเงินคุ้มครองผู้โดยสารตามค่าธรรมเนียมประกันภัยให้เพิ่มสูงขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่าเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่จะต้องใช้ประกอบในการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยและรับใบอนุญาตใช้เรื่อนั้น เมื่อพิจารณาจากเอกสารประชาสัมพันธ์เบื้องต้นในการติดต่อเพื่อตรวจเรือ จดทะเบียนเรือ ขอใบอนุญาตใช้เรือและสอบความรู้เพื่อรับใบประกาศนียบัตร⁵² รายการเอกสารประกอบคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยและรับใบอนุญาตใช้เรือ⁵³ และกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการ

⁵¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 126 ตอนที่ 17 ก หน้า 1, วันที่ 25 มีนาคม 2552

⁵² www.md.go.th/attach/inf/2007072092950812.pdf

⁵³ http://www.md.go.th/data_form/service_data_form.php

ออกใบอนุญาตใช้เรือและการประกันภัยเรือสำหรับโดยसार พ.ศ.2552 ประกอบกับเอกสารหลักฐานต่างๆ ตามที่ได้กล่าวถึงมาแล้ว กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้กำหนดให้บุคคลที่มีความประสงค์จะขอจดทะเบียนเรือไทยจะต้องยื่นคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยและรับใบอนุญาตใช้เรือ ประกอบด้วยเอกสารหลักฐานต่างๆ ดังนี้

1. แบบพิมพ์คำร้องของกรมเจ้าท่า⁵⁴ ได้แก่
  - แบบพิมพ์คำร้องทั่วไป (แบบ ก.5)
  - คำขอจดทะเบียนเป็นเรือไทย (แบบ บ.57)
  - ภาพถ่ายเรือขนาด 3"X5" ขึ้นไป ซึ่งเจ้าพนักงานตรวจเรือได้ลงรายการพร้อมลงนาม

กำกับหลังภาพ จำนวน 2 ภาพ

2. หลักฐานการได้มาของตัวเรือและเครื่องจักร

(ก) ในกรณีเป็นเรือที่ต่อหรือซื้อภายในประเทศ

- หนังสือรับรองการได้มาของตัวเรือและเครื่องจักรตามแบบ ก.⁵⁵ โดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการได้มาของตัวเรือ

(ข) ในกรณีเป็นเรือที่ต่อหรือซื้อจากต่างประเทศ

- หนังสือรับรองการได้มาของตัวเรือและเครื่องจักรตามแบบ ข.⁵⁶ โดยให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการได้มาของตัวเรือ

- เอกสารข้อตกลงสองฝ่ายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย (memorandums of agreement (MOA)) พร้อมคำแปลภาษาไทย

- หนังสือรับรองการอนุญาตให้ถอนทะเบียนเรือ (deletion certificate) จากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ของประเทศนั้น แต่ทั้งนี้หากผู้ขอจดทะเบียนหรือเจ้าของเรือไม่สามารถนำหนังสือรับรองการอนุญาตให้ถอนทะเบียนเรือมาแสดงต่อเจ้าพนักงานได้ เนื่องจากเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ออกให้ไม่ทัน ตามข้อ 7 (2) ของกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขอและการออกใบอนุญาตใช้เรือและการประกันภัยเรือสำหรับโดยसार พ.ศ.2552 กำหนดให้อำนาจเจ้าพนักงานในการออกใบอนุญาตพิจารณาออกใบอนุญาตใช้เรือไปพลางก่อนได้เมื่อผู้ขอ

⁵⁴ ปัจจุบันกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีได้ยกเลิกแบบขอจดทะเบียนรับใบอนุญาตใช้เรือครั้งแรก (แบบ ก.5) และคำขอให้เจ้าพนักงานตรวจเรือ (แบบ บ.1) แล้ว

⁵⁵ ตัวอย่างแบบพิมพ์เอกสารดูภาคผนวก

⁵⁶ ตัวอย่างแบบพิมพ์เอกสารดูภาคผนวก

จดทะเบียนหรือเจ้าของเรือได้ระบุเหตุผลความจำเป็นต้องใช้เรือไว้ในคำร้องท้ายคำขอพร้อมกับแนบหนังสือรับรองการดำเนินการขอจดทะเบียนเรือ

3. เอกสารหลักฐานเงื่อนไขในการที่จะถือกรรมสิทธิ์ได้

- สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน

- ใบสำคัญประจำตัวคนต่างด้าวหรือหนังสือเดินทางสำหรับชาวต่างประเทศของเจ้าของเรือหรือผู้มีอำนาจลงนามแทนนิติบุคคลผู้เป็นเจ้าของเรือ

- สำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนนิติบุคคล

4. ใบสำคัญรับรองการตรวจเรือ

ในส่วนของกระบวนการและการพิจารณาคำร้องในการรับจดทะเบียนเรือไทยสำหรับเจ้าหน้าที่กองทะเบียนเรือ (Ship Registration Division) กรมเจ้าท่านั้นปัจจุบันเป็นไปตามคำสั่งระเบียบการที่ 6/2482 เรื่อง ระเบียบการจดทะเบียนเรือไทย ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2482 โดยมีขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญดังนี้

1. ผู้ขอจดทะเบียนเรือนำเรือมาให้เจ้าพนักงานตรวจเพื่อขอรับใบสำคัญการตรวจเรือ โดยการตรวจเรือต้องเป็นไปตามระเบียบและกฎข้อบังคับการตรวจเรือ อย่างไรก็ตาม หากเรือที่ได้รับการตรวจเพื่อขอรับใบอนุญาตใช้เรืออยู่แล้วภายในระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือน นับแต่วันตรวจนั้น หากผู้ตรวจพิจารณาเห็นว่าไม่จำเป็นต้องตรวจซ้ำแล้วก็ไม่ต้องตรวจในการจดทะเบียนเป็นเรือไทยอีก

2. เมื่อได้รับคำร้องขอตรวจเรือและใบสำคัญแสดงการตรวจเรือจากนายช่างตรวจเรือแล้วให้ผู้ขอจดทะเบียนเรือยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยด้วยแบบพิมพ์ บ.57 พร้อมด้วยเอกสารดังกล่าว

การเขียนคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยตามวรรคก่อนให้เป็นหน้าที่ของผู้ขอจดทะเบียนเรือ แต่ถ้าผู้ขอเขียนไม่ได้หรือไม่สันทัด ก็ให้เจ้าพนักงานผู้รับคำร้องช่วยเขียนให้โดยไม่เรียกค่าเขียน และให้ผู้ถือกรรมสิทธิ์แห่งเรือนั้นลงลายมือชื่อและพิมพ์ลายนิ้วมือต่อหน้านายทะเบียน

ถ้าผู้ถือกรรมสิทธิ์เป็นนิติบุคคลอันมิใช่ทบวงการเมือง ก็ให้ผู้จัดการแห่งสำนักงานนั้นเป็นผู้ลงลายมือชื่อและประทับตราประจำสำนักงานคร่อมลายมือชื่อ โดยมีต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ

ถ้าผู้ถือกรรมสิทธิ์เป็นนิติบุคคลอันเป็นทบวงการเมือง ก็ให้หัวหน้าของทบวงนั้นเป็นผู้ลงลายมือชื่อโดยไม่ต้องพิมพ์ลายนิ้วมือ

3. ถ้าบุคคลตามข้อ 2. ไม่สามารถจะมาลงลายมือชื่อและพิมพ์ลายนิ้วมือต่อหน้านายทะเบียนได้ด้วยตนเอง จะมอบอำนาจโดยใบมอบอำนาจอันถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีพยาน

รับรองลายมือชื่อและลายพิมพ์นิ้วมือผู้มอบอำนาจอย่างน้อยสองคนให้ผู้หนึ่งผู้ใดมาแทนก็ได้ แต่ใบมอบอำนาจนั้นจะต้องมีลายมือชื่อ ลายพิมพ์นิ้วมือ และตราประทับสำนักงานตามที่บังคับไว้ในข้อ 2. อย่างบริบูรณ์

4. การยื่นคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยให้ยื่นเป็นรายลำและให้ยื่นพร้อมกับใบสำคัญแสดงการตรวจเรือและคำร้องขอให้ตรวจเรือซึ่งผู้ตรวจได้รับรองการตรวจแล้ว ประกอบด้วยหลักฐานพิสูจน์สัญชาติของผู้ถือกรรมสิทธิ์ทุกคน ใบสำคัญแสดงการจดทะเบียนของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทผู้ถือกรรมสิทธิ์เรือ หลักฐานแสดงทุนของผู้เป็นกรรมการในบริษัท ผู้ถือกรรมสิทธิ์ทุกคน และหลักฐานการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์แห่งเรือนั้น

5. เมื่อนายทะเบียนเรือได้รับคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยพร้อมทั้งเอกสารหลักฐานต่างๆ ตามข้อ 4. ถ้าพิจารณาเห็นว่าเป็นเรือมีขนาดตามมาตรา 8 และผู้ถือกรรมสิทธิ์มีลักษณะถูกต้องตามมาตรา 7 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช 2481 แล้ว ก็ให้รับจดทะเบียนเป็นเรือไทยได้

6. การรับจดทะเบียนเรือไทย ให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโดยใช้ใบเสร็จแบบ ก.1 ประเภทค่าจดทะเบียนเรือไทยและหมายเหตุการรับเงินไว้ที่ท้ายคำร้องขอจดทะเบียนเรือไทยด้วยว่า ใบเสร็จเล่มที่ เลขที่ จำนวนเงินเท่าใด

7. ถ้าเรือที่ขอจดทะเบียนเป็นเรือไทยเป็นเรือที่เคยรับใบอนุญาตใช้เรือมาแล้วให้ใช้ชื่อและเลขใบอนุญาตใช้เรือเป็นชื่อและเลขทะเบียนสำหรับการจดทะเบียนเป็นเรือไทยด้วย

ถ้าเป็นเรือที่ไม่เคยได้รับใบอนุญาตใช้เรือให้ปฏิบัติการใช้ชื่อและเลขใบอนุญาตใช้เรือตามระเบียบว่าด้วยการออกใบอนุญาตใช้เรือครั้งแรกเสียก่อนแล้วจึงปฏิบัติตามวรรคหนึ่ง

8. การทำเครื่องหมายที่ตัวเรือสำหรับเรือกลทุกชนิดและเรือเดินทะเลให้เป็นหน้าที่ของผู้ขอจดทะเบียนจัดทำมาแสดง ส่วนเรือนอกนั้นสำหรับครั้งแรกให้เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานจัดทำให้

ระเบียบดังกล่าวเป็นระเบียบที่วางแนวทางปฏิบัติในการรับจดทะเบียนเรือไทยให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานซึ่งระเบียบการฉบับนี้จะเห็นได้ว่าเป็นระเบียบเกี่ยวกับการจดทะเบียนเรือที่มีการบังคับใช้มาเป็นเวลานานแล้ว กล่าวคือตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2482 จนถึงปัจจุบัน โดยที่สภาพการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับกิจการพาณิชย์นาวีได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจนเป็นเหตุให้ระเบียบการจดทะเบียนเรือไทยในทางปฏิบัตินี้อาจมีความไม่เหมาะสม ซึ่งในขณะนี้ทางกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวีได้มีการร่างระเบียบการเกี่ยวกับการจดทะเบียนเรือไทยขึ้นใหม่โดยร่างฯ ฉบับดังกล่าวขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาแก้ไขและลงนามของอธิบดีกรมเจ้าท่า